

यत्तु "स्वजन्यबोधविषयत्वप्रकारकेच्छाविषयत्व¹मर्थे पदस्य² सम्बन्धः, पदे चार्थस्य विपरीतः, अस्य सम्बन्धत्वमन्यथाऽनुपपत्त्या कल्प्यते । एतादृशपरम्पराया अपभ्रंश³स्थले सम्बन्धता न⁴ स्वीक्रियते । अतः⁵ तत्र तत्सम्बन्धावगाहिज्ञानं भ्रम एव" इति⁶,

तदपि तुच्छम् । अङ्गुस्य⁷ तादृशेच्छाविषयत्वस्य सम्बन्धतोपगमे तादृशज्ञानविषयत्व-ज्ञानसमानकालिकस्व⁸विषयत्वादिपरम्पराया अपि विनिगमनाविरहेण सम्बन्धताप्रसङ्गात् । तस्मात्पदपदार्थयोः सम्बन्धान्तरमेव वाच्यवाचकभाव इति वदन्ति ।

यस्तु---

ज्ञाने पदानां शक्तिः, न त्वर्थे⁹ । तथा च¹⁰ तज्ज्ञानशक्तत्वं तद्वाचकत्वम् । तच्च तद्विषयकशाब्दधीजन-कतावच्छेदकधर्मवत्त्वम् । स च धर्मो वह्न्यादिनिष्ठदाहानुकूला शक्तिरिव¹¹ पदार्थान्तरमेव । लाक्षणिकं नानु-भाविक¹²मेवेति न तत्र शक्तिः । घटादिपदस्य मिति-मातृ-समभिव्याहृतपदार्थान्तरविषयकज्ञान¹³जनकत्वेऽपि न तद्वाचकत्वम्¹⁴ । तद्विषयकत्वावच्छिन्नज्ञानशक्तपदस्यैव तद्वाचकत्वात् । मितिमातृविषयकत्वेन च ज्ञानस्य न किञ्चित्पदशक्यता, ज्ञानसामान्यसामग्र्या एव मितिमातृभासकतया, पदान्तरस्य च¹⁵ तदर्थभासकतया तद्वि-षयकत्वस्य¹⁶ तत्पदजन्यताऽवच्छेदकत्वे मानाभावात् ।

तु "स्वजन्यबोधविषयत्वप्रकारकेच्छाविषयत्व¹⁷मर्थे पदस्य¹⁸ सम्बन्धः, पदे चार्थस्य विपरीतः, अस्य सम्बन्धत्वमन्यथाऽनुपपत्त्या कल्प्यते । एतादृशपरम्पराया अपभ्रंश¹⁹स्थले सम्बन्धता न²⁰ स्वीक्रियते । अतः²¹ तत्र तत्सम्बन्धावगाहिज्ञानं भ्रम एव" इति²²,

तदपि तुच्छम् । अङ्गुस्य²³ तादृशेच्छाविषयत्वस्य सम्बन्धतोपगमे तादृशज्ञानविषयत्व-ज्ञानसमानकालिकस्व²⁴विषयत्वादिपरम्पराया अपि विनिगमनाविरहेण सम्बन्धताप्रसङ्गात् । तस्मात्पदपदार्थयोः सम्बन्धान्तरमेव वाच्यवाचकभाव इति वदन्ति ।

यस्तु---

ज्ञाने पदानां शक्तिः, न त्वर्थे²⁵ । तथा च²⁶ तज्ज्ञानशक्तत्वं तद्वाचकत्वम् । तच्च तद्विषयकशाब्दधीजन-कतावच्छेदकधर्मवत्त्वम् । स च धर्मो वह्न्यादिनिष्ठदाहानुकूला शक्तिरिव²⁷ पदार्थान्तरमेव । लाक्षणिकं नानु-भाविक²⁸मेवेति न तत्र शक्तिः । घटादिपदस्य मिति-मातृ-समभिव्याहृतपदार्थान्तरविषयकज्ञान²⁹जनकत्वेऽपि न तद्वाचकत्वम्³⁰ । तद्विषयकत्वावच्छिन्नज्ञानशक्तपदस्यैव तद्वाचकत्वात् । मितिमातृविषयकत्वेन च ज्ञानस्य न किञ्चित्पदशक्यता, ज्ञानसामान्यसामग्र्या एव मितिमातृभासकतया, पदान्तरस्य च³¹ तदर्थभासकतया तद्वि-षयकत्वस्य³² तत्पदजन्यताऽवच्छेदकत्वे मानाभावात् । तु "स्वजन्यबोधविषयत्वप्रकारकेच्छाविषयत्व³³मर्थे पदस्य³⁴ सम्बन्धः, पदे चार्थस्य विपरीतः, अस्य सम्बन्धत्वमन्यथाऽनुपपत्त्या कल्प्यते । एतादृशपरम्पराया अपभ्रंश³⁵स्थले सम्बन्धता न³⁶ स्वीक्रियते । अतः³⁷ तत्र तत्सम्बन्धावगाहिज्ञानं भ्रम एव" इति³⁸,

तदपि तुच्छम् । अङ्गुस्य³⁹ तादृशेच्छाविषयत्वस्य सम्बन्धतोपगमे तादृशज्ञानविषयत्व-ज्ञानसमानकालिकस्व⁴⁰विषयत्वादिपरम्पराया अपि विनिगमनाविरहेण सम्बन्धताप्रसङ्गात् । तस्मात्पदपदार्थयोः सम्बन्धान्तरमेव वाच्यवाचकभाव इति व-

¹विशेष्यत्वम् ग. ²पद ग. ³अपभ्रंशादि ग. ⁴न सम्बन्धता ग. ⁵ना.ग. ⁶संप्रदाय इति अ.ग. ⁷कंसे स्थापितम् ग. ⁸ज. स्वसमानकालीनज्ञान का. स्वसमानकालीनज्ञान ग. समानकालीनज्ञान मं. ⁹इदं वाक्यं ना.मं. ¹⁰"ज्ञाने" इत्यारभ्य "तथा च" इतिपर्यन्तं कंसे ग. ¹¹दाहानुकूलशक्तिवत् ग. ¹²चाननुभावकम् ग. ¹³ज. मितिमातृधी का. मितिमातृविषयकधी ग. मितिमातृमभिव्याहृतपदार्थान्तरविषयकज्ञान कुण्डलितं, मितिमातृधी मं.

¹⁴"यज्ज्ञानशक्तत्वेन पदज्ञानस्य शाब्दबोधजनकता, तस्यैव वाच्यत्वात् । एतेन कार्यान्वितज्ञानजनकतया सर्वेषामेव कार्यान्वितवाचकत्वापत्तिरित्यपि निरस्तम् । कार्यान्वितघटज्ञाने शक्तम् इत्येतादृशज्ञानत्वेन घटोपस्थित्यहेतुत्वात् । इति मीमांसकमतविशेषः । घटादिपदस्य मिति-मातृ-समभिव्याहृतपदान्तरार्थविषयकधीजनकत्वेऽपि न तद्वाचकत्वम्" अ.ग. । इदं तु सर्वथा असंगतमेव ।

¹⁵ना.ग. ¹⁶एतत् ग. ¹⁷विशेष्यत्वम् ग. ¹⁸पद ग. ¹⁹अपभ्रंशादि ग. ²⁰न सम्बन्धता ग. ²¹ना.ग. ²²संप्रदाय इति अ.ग. ²³कंसे स्थापितम् ग. ²⁴ज. स्वसमानकालीनज्ञान का. स्वसमानकालीनज्ञान ग. समानकालीनज्ञान मं. ²⁵इदं वाक्यं ना.मं. ²⁶"ज्ञाने" इत्यारभ्य "तथा च" इतिपर्यन्तं कंसे ग. ²⁷दाहानुकूलशक्तिवत् ग. ²⁸चाननुभावकम् ग. ²⁹ज. मितिमातृधी का. मितिमातृविषयकधी ग. मितिमातृमभिव्याहृतपदार्थान्तरविषयकज्ञान कुण्डलितं, मितिमातृधी मं.

³⁰"यज्ज्ञानशक्तत्वेन पदज्ञानस्य शाब्दबोधजनकता, तस्यैव वाच्यत्वात् । एतेन कार्यान्वितज्ञानजनकतया सर्वेषामेव कार्यान्वितवाचकत्वापत्तिरित्यपि निरस्तम् । कार्यान्वितघटज्ञाने शक्तम् इत्येतादृशज्ञानत्वेन घटोपस्थित्यहेतुत्वात् । इति मीमांसकमतविशेषः । घटादिपदस्य मिति-मातृ-समभिव्याहृतपदान्तरार्थविषयकधीजनकत्वेऽपि न तद्वाचकत्वम्" अ.ग. । इदं तु सर्वथा असंगतमेव ।

³¹ना.ग. ³²एतत् ग. ³³विशेष्यत्वम् ग. ³⁴पद ग. ³⁵अपभ्रंशादि ग. ³⁶न सम्बन्धता ग. ³⁷ना.ग. ³⁸संप्रदाय इति अ.ग. ³⁹कंसे स्थापितम् ग. ⁴⁰ज. स्वसमानकालीनज्ञान का. स्वसमानकालीनज्ञान ग. समानकालीनज्ञान मं.

दन्ति ।

यस्तु---

ज्ञाने पदानां शक्तिः, न त्वर्थे ⁴¹। तथा च ⁴² तज्ज्ञानशक्तत्वं तद्वाचकत्वम् । तच्च तद्विषयकशब्दधीजन-
कतावच्छेदकधर्मवत्त्वम् । स च धर्मो बह्यादिनिष्ठदाहानुकूला शक्तिरिव ⁴³ पदार्थान्तरमेव । लाक्षणिकं नानु-
भाविक ⁴⁴मेवेति न तत्र शक्तिः । घटादिपदस्य मिति-मातृ-समभिव्याहृतपदार्थान्तरविषयकज्ञान ⁴⁵जनकत्वेऽपि
न तद्वाचकत्वम् ⁴⁶। तद्विषयकत्वावच्छिन्नज्ञानशक्तपदस्यैव तद्वाचकत्वात् । मितिमातृविषयकत्वेन च ज्ञानस्य
न किञ्चित्पदशक्यता, ज्ञानसामान्यसामग्र्या एव मितिमातृभासकतया, पदान्तरस्य च ⁴⁷ तदर्थभासकतया तद्वि-
षयकत्वस्य ⁴⁸तत्पदजन्यताऽवच्छेदकत्वे मानाभावात् ।

⁴¹इदं वाक्यं ना.मं. ⁴²ज्ञाने" इत्यारभ्य "तथा च" इतिपर्यन्तं कसे ग. ⁴³दाहानुकूलशक्तिवत् ग. ⁴⁴चाननुभावकम् ग. ⁴⁵ज.
मितिमातृधी का. मितिमातृविषयकधी ग. मितिमातृमभिव्याहृतपदार्थान्तरविषयकज्ञान कुण्डलितं, मितिमातृधी मं.

⁴⁶यज्ज्ञानशक्तत्वेन पदज्ञानस्य शाब्दबोधजनकता, तस्यैव वाच्यत्वात् । एतेन कार्यान्वितज्ञानजनकतया सर्वेषामेव कार्यान्वितवाच-
कत्वापत्तिरित्यपि निरस्तम् । कार्यान्वितघटज्ञाने शक्तम् इत्येतादृशज्ञानत्वेन घटोपस्थित्यहेतुत्वात् । इति मीमांसकमतविशेषः । घटा-
दिपदस्य मिति-मातृ-समभिव्याहृतपदान्तरार्थविषयकधीजनकत्वेऽपि न तद्वाचकत्वम्" अ.ग. । इदं तु सर्वथा असंगतमेव ।

⁴⁷ना.ग. ⁴⁸एतत् ग.